

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sermones mediocres sancti Bonaventure de tempore

Bonaventura <Sanctus>

Argentine, 14. III. 1496

In vigilia natiuitatis christi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31133

Glosa. dicit qd p iusticiã etiã alie virtutes intelligunt. Que em legales p̄rifices in vestibus gerebãt. illa euangelici sacerdotes in cordibz habere debet. P̄t tñ p iusticiã intelligi restrictio auaricie z cupiditat̄ sacerdotũ. q̄ multã maculã imponit gl̄ie ip̄orũ. **Dictee. iij.** Sacerdotes ei⁹ in muneribz docebãt. z p̄bere ei⁹ in muneribz diuãbant. Contra auariciã dicit **Matth. x.** Gratis accepistis gratis date. Amen.

In vigilia natiuitatis christi.

Debit

v ois caro salutare dei. **Luce. iij.**

Cõsuetudo sacre sc̄pture e. dñm n̄m ihm xpm appellare salutare di. z h̄ p̄pter nois sui interpretacione. qz ihs saluator seu salutar̄ interpretat̄ z qz de⁹ p̄ sp̄e multiplicis salut̄ n̄re in ip̄o posuit zõndic yñ s̄. Esse salutare te nostz xpe fatemur. Per te mltipli cis. quia spes est facta salut̄. Siquidẽ in incarnatiõẽ factus est nob xps salutare renouatiũ. In passione salutare recõciliatiũ. In resur-

rectione salutare regeneratiũ. In die iudicij erit nobis salutare remuneratiũ. De q̄bus nihil ad p̄ns. s̄ tñ de salutar̄ renouatiũ. Igit̄ saluator n̄r p̄ beneficiũz sacratissime incarnationis sue. fact⁹ e nobis salutare renouatiũ. p̄tra q̄druplicẽ vetustate quã diabol⁹ nob induxerat. z fere totũ gen⁹ humanũ p̄sumperat. **Trenoz. iij.** **Discodie dñi** in nlte qz non sum⁹ p̄sumpti. sup. vetustate infirmitat̄. impietat̄. incredulitat̄ z mortalitat̄. **Ve** tustas infirmitat̄ e pctm̄ originale. qd a p̄mis pentibz in nos p̄cupiaz trãssulũ e. nec p̄ medicinã nafalẽ v̄ legalẽ tolli poterat. q̄nimo totũ humanũ gen⁹ infecerat. z in vetustate iduxerat. **Tre. iij.** **Ve** tustã fec̄ pellẽ me. z carnẽ m. p̄triuuit ossa m. **Venit** ḡ xps ad sanãdũ z renouãdũ gen⁹ hũanũ. sua mirabiliz ineffabili natitate. z v̄tqz sibi soli nostra renouatio p̄gruebat. q̄ de sp̄s. p̄cept⁹ z d̄ immaculata h̄gie nat⁹ fuerat. ad ostendẽdum qd ex diuinis z incorruptibilit̄ sacris nos renasci z renouari opteret. **Uñ** apostolus ad **Titum. iij.** **Appa**

In uigilia nati. christi

ruit benignitas et humanitas
et. usque ibi. saluos nos fecit
per lauacrum regeneratio/
nis et renouationis spiritu sancti.
que effudit in nobis ha/
bunde et. **V**etustas im/
pietatis est malicia generis
humani et pronitas ad pec/
candum. **B**enef. viij. **S**en/
sus enim et cogitatio cordis
humani in malum prona sunt
ab adolescencia sua. **H**ec ma/
licia cepit a primis parenti/
bus et sub initio seculi nascenti/
tis. **N**am frater fratrem iter/
fecit. et iniquitas cursum su/
um arripuit. et in omne gen/
us hominum pertransiuit. **P**s.
Omnes declinauerunt simul
inutiles facti sunt et. non est
qui faciet bonum non est usque
ad unum. **S**apie. xij. **A**lius
alium per inuidiam occidit.
aut adulterans contristat. et
omnia commixta sunt sanguis.
homicidium. furtum et. ubi
multa enumerat peccata et
flagicia que per lapsus primi hominis
nobis sunt in consuetudinem
ita ut pene aliud nesciret ho/
mines primi temporis quam fornicari et
mactari. fraudare et impie age/
re. propter quod talis stat^{us} hominum im/
pioz vocatur est uetus adae. uel
uetus et carnalis homo. **U**n Breg.

in omel. **S**i quis uult. **Q**uid
enim uetus quod car. homo noster. nisi
sua retinere. aliena rapere. si
posset. et cupiscere si non possit
Sed celestis medicus nouus
homo ueniens in mundum noua proce/
pta edidit mundo. uite et. n. i.
ui. e. tri. op. nos. **S**ic ei arte
med. fri. ca. et ca. fri. curantur et
ubi ostendit quod saluator noster ad
hunc nouum hominem in mundum uenit ut
uia a nobis excluderet. et nos in
scripturis erudiret. **U**n ad **Ti**
tum. ij. **A**ppuit gratia saluatoris
nostri dei omnibus hominibus erudiens
nos. ut ab. ipi. et se. d. so. et pie
et ius. vi. in h. sclo. **E**t talis reno/
uatio utique illi soli congruebat
quod nec per se originale nec actu/
ale habuit. sed innocens et immu/
nis ab omni delicto fuit. propter quod
et nouus adae dicitur esse. **V**eru/
stas incredulitas est error ido/
latrie et deorum culture. quod ante
christi aduentum totum orbem terrarum
infecerat et in uetustate dedu/
xerat. **S**apie. xij. **E**tenim in er/
roris uia diuini errauerunt
deos estimantes huiusmodi in animalibus
sunt supuacua. infantium in/
sensatoz more uiuentes et.
ubi multa uana et erronea po/
nit dicens. **A**ut ignem. aut spi/
ritum. aut citatum aerem. aut
gyrum stellarum. aut nimiam

aqua. aut solē z lunaz. recto/
 res orbis tre. z deos esse pu
 tauerūt. Venit ḡ saluator ī
 mundū vt lumē fidei nobis
 demōstraret. z portas iusti
 cie nobis apiret. *Isaie. xxvj.*
 Aperite portas z ingrediet
 gens iusta custodiēs verita
 tē. *Uer⁹ error abiit. Hoc est*
qđ de⁹ p̄miserat filio suo.
Isa. xlix. Posui te in lucem
 gentiū vt sis sa. m. vsq; ad ex
 tre. ter. z bene vsq; ad extre
 mū terre sal⁹ ista puenit. qđ
 mox in ortu suo saluator gē
 tibus apparuit. z idolatras ad
 se ouertit. *Uñ leo papa ī ser.*
Gaudete in dño. Jā tūc celi
enarrauerūt glām dei z om
nē ter. son⁹ veritatē exiuit. qñ
z pastoribus exercit⁹ angeloz
saluator⁹ editi anuunciator
apparuit. z magos ad eū ad
orandū p̄uia stella pduxit vt
a solis ortu vsq; ad occasuz
veri reg⁹ generatio. corusca
ret. Tunc etiā egypto salua
tor illar⁹ est. vt gens antiq̄s
erroribus dedita. iā ad vicinā
salutē p occultā grām voca
ret. z q̄ nōdū ab aīo abiece
rat supstitōez. iā hospicio re
ciperet veritatē. Hoc est qđ
*dicit *Isa. xix.* Ecce dñs ascē*
det sup nubem leuē z ingre

dietur egyptū. z mouebunt
 simulacra egypti a facie ei⁹.
 zc. *Qđ pulchre signatus ha*
bem⁹ in archa dñi capta. iu
pta quā philistim statuētes
deū suū dagon. inuenerūt il
lum pstratū z piectū in t̄raz
corā archa dñi capite z ma
nibus amputatis. s. Reg. v.

Ueritas mortalitatis est
imperium diabolice seruitut⁹
Rom. v. Regnavit mors ab
adam vsq; ad moysen etiā in
eos q̄ nō peccauerūt. in simi
litudine p̄uaricatiōis ade. q̄
est forma futuri. Notanduz
ergo q̄ ex tpe p̄uaricatiōis z
trāsgressionis ade diabolus
nos dolo cepit. captiuos in
seruitutē redegit. redactos
vehemēter affixit. afflictos
dimittere noluit. sed de n̄ra
captiuitate plurimū supbi
uit. Leo papa. Gloriabatur
nāq; boiem sua fraude dece
ptū diuinis caruisse mune
ribz z immortalitatis dote nu
datū. durā mortē subisse sen
tentiā. seq; in malis suis qđ
dā p̄uaricatoris p̄sortio in
uenisse solaciū. Deū q̄z iuste
seueritatis exigentē rōnē. er
ga boiem quē tanto honore
pdiderat antiquaz mutasse
sententiaz. Cogitabat enim

In uigilia nati. christi

diabolus q̄ ex q̄ vno eodēq̄
lapsu supbie. hō z diabolus
cecidērāt. pctm̄ hoīs esset ir
remediabile sicut z suū. p̄pter
q̄d credebat ip̄m seruum se
metip̄m possidere. A q̄ ei q̄s
supatus est. eius z suus est.
Sed dei sapia p̄siderās o/
dij maliciā in diabolo. z fra/
gilitatē p̄ditionē i hoīs fig/
mēto. sic maliciā diaboli cō/
pressit vt z benignitatis sue
ppositū in hoīe p̄pleret. z hō
diabolice iniquitatis versucia
acc̄ in culpā nō p̄iret. Venit
ḡr̄ps in carne nouo ordine
z noua natiuitate. Nouo or/
dine. qz vniuersitatē dñs ser/
uilē formā obūbrata maie/
statis sue dignitate suscepit.
Noua natiuitate. qz inuola
ta s̄ginitas p̄cupiam nesci/
uit. subam m̄strauit. z nouo
hō sic cōtēperatē ē veteri vt
z veritatē suscipet generis. z
viciū excluderz vetustatē. A.

De eadē vigilia.

Sanctifica

I mini hodie z esto/
te parati zc. Text⁹
ille in diuersis locs sacre scri/
pture repit. z p̄gruit p̄nti fe/
stiuirati ad p̄pandū z sancti/
ficandū nos p̄ eā. Notan

dū ḡ q̄ in veteri lege sanctifi/
catio ppli fiebat q̄ttuor mo/
dis. videlicet p̄ vestimentoz
ablutionē. p̄ muliez secuba/
tionē. p̄ lōgā ieiunationē. z p̄
opis cessationē. Vñ s̄. Vestī
mēta lana. carnis cōmercia
vita. Longū ieiuna. comple
q̄cūq̄ gerēda. Prim⁹ igit
mod⁹ q̄ fiebat p̄ vestimētoz
ablutionē. significat cordis
mūdiciā interioz. De qua
Hier. iij. Lava a malicia
cor tuū hierlm̄ vt salua fias
vsq̄q̄ morabunt in te cogi/
tationes noxie. Signant di/
cit cor. qz nisi cor z mēs z cō/
sciētia mūda fuerit. oīs exte/
rior cōpositio p̄nibilo erit.
De corde ei exiūt cogitatio/
nes male. fornicatōes. adul/
teria. furta. hōicidia zc. h̄mōi
q̄ coinq̄nat hoīem. Frustra
ḡ se ornāt hoīes forz q̄ intus
pleni sūt pctis. Vñ seq̄t ibi/
dē. iij. Cū vestierz te coccino
z cū ornata fuerz zc. vsq̄ ibi.
Frustra cōponeris. Sepe
em̄ exterior ornat⁹ z cōposi/
tio vestimētoz ad libidinez
puocat. Interior nūq̄ imo ad
dei timorē z dilectionē et ad
stutū opatōz Judith. x. Cui
etiā dñs p̄tulit splendorem.
qm̄ oīs illa cōpositio n̄ ex t̄z.

bidine sed ex virtute pēdebat.
 alio qm vana fuiffz. Prover.
 xxxj. Fallax grā rē. O sūn?
 q̄s tā bñ p̄suleret p̄scie sue
 sic Noemi nurui sue. Ruth
 iij. Filia mi q̄rā tibi requiez
 rē. vsq̄ ibi. Lauare igit̄ r̄vn
 gere z induere cultioribz ve
 stimentz rē. Ad cultuz vesti
 mētoz p̄tinet. q̄ sint pulcra.
 delicata z aromatica. De his
 anctes sūt in Cant. copiose.
 Pctōres q̄ se nō ornāt in h
 festo. siles sūt mulieribz q̄ cō
 tristāt maritos suos. Eccī.
 xxv. Ne q̄cia mulieris imutat
 faciē ei? z obcecabit vultum
 suū tāq̄ vsus. z q̄i saccū ostē
 det ī medio p̄rioꝝ ei? rē. De
 hac sanctificatōe d̄r Exo. xix
 Uade ad p̄lm z sc̄ifica eos
 hodie z cras. et lauent vesti
 metra sua. z sint parati ī di
 em tertiu. Sc̄s modus
 q̄ fiebat ī muliez amotiōe
 z secubatiōe. significat conti
 nentiā corpis exteriorē. qz
 nentra sine altera valet. Nā
 duplex d̄z eē castitas. mētis
 sc̄z z corpis. Nec ē ei bissus
 retorta z cocc? bis tinct? vn
 de vestiri debent q̄ ad rega
 les nuptias verbi incarnati
 inuitant Castitas mētis nō
 erit bissus retorta. nisi se re/

torqueat ad castitatē corpo
 ris. z ecōuerso Nec cocc? erit
 bis tinct?. nisi ardor z appeti
 tus vtriusq̄ castitatis. ad al
 terutru fuerit duplicat?. Ne
 mo est p̄us p̄dit pudiciāz
 carnis q̄ mētis. Isido. Du
 plex est fornicatio. corpalis z
 spūalis. Corpāl fornicatio ē
 q̄libet imūda pollutio. qua
 corp? diuersa voluptate tur
 pitudis p̄stituit. Spūalis
 qua mens p̄ desideriu z p̄cu
 piscētiā fornicat. De q̄ d̄ns ī
 euāgelio. Qui viderit muli
 erē ad p̄cupiscēdū eā. tā me
 chat? est eā ī corde suo. De
 chia cordis z fornicatio spū
 alis multz modis fit. et q̄si p̄
 oēs sens? corpis q̄i lepra vo
 latilis se diffūdit. Quidā ei
 libent vidēt mlieres z cōsa
 bulant cū eis z p̄trectāt ma
 nus eaz. z multa ī hūc mo
 dū vñ p̄cupia z carnis titil
 latio puocat. Eccī. ix. Pro
 pter speciē mulieris mlri peri
 erūt. Ex h̄ ei p̄cupia q̄i ignis
 exardescit. Nec ē p̄x īfernāl
 q̄ om̄e gen? hoīm īficat z cor
 rūpit. Isa. xxxiij. Et erit ter
 ra ei? ī picē ardentes nocte
 ac die. nō exinguet. De hac
 sanctificatione d̄r Leuit. x.
 Sc̄ificabor ī bis q̄ appro

In uigilia nati. christi

pinquāt mibi. et in cōspectu
omnis ppli glorificabor.

Terti^o modus q̄ erat ex
longa ieiunatione. significat
finalē p̄niam et carnis morti
ficationē p̄tinuā. a qua non
est recedenduz nisi forte p̄
ingruentē necessitatē et cor
poris nimīā debilitatē. Act.
xxvij. Et cū longa ieiunatio
fieret. paul^o b̄ndixit et fregit
panē corā oīb; et comedit. si
milis oēs q̄ erant in nauī. et
anīē q̄ores facti sunt. Dul
ti em̄ tristes et turbulēti sunt
q̄ diu ieiunāt. In primitiua
ecclia ieiunabāt vsq; ad cre
pusculū et ortū stellaz. sed qz
multe abusiōes voluptatū et
gulositatū ex h̄ se q̄bant pla
cuit sancti p̄rib; talē cōsuetu
dinez immutare. Nō em̄ de
cebat p̄ totā diez ieiunā se
affligere. et in vespe delicijs
voluptatib; affluere. Isido.
Spernit ieiuniū. qd̄ in ve
spere delicijs cōpensat. neq;
em̄ reputāda est abstinētia
vbi fuerit vētr; satietas sub
secuta. tota em̄ die epulas in
cogitatioē sua ruminat. qui
ad explendā gulā vespe sibi
delicias parat. Quo contra
Ecc̄es. x. Beata tra cui^o rex
nobilis. et cui^o principes ve

scunt in tpe s. De hac sc̄ifica
tione d̄r Jobel. i. Sanctifi
cate ieiuniū vocate cetū. con
gregate seniores et sugentes
vbera. Quare^o mod^o san
ctificatiois q̄ fiebat ex ope
z cōpletōe significat pacē et rā
q̄llitatē mēt; et sabbatū spūa
le qd̄ est req̄es anīe in dei cō
templatiōe. De q̄ Naum. ij.
Celebra iuda festiuitates t.
et redde vota tua. qz nō adij
ciet vltra vt p̄rāseat in te be
lial. vniuersus interijt. Anīa
p̄templatiua q̄ vult in deo
gaudere et festiuare. d̄z por
tas sensuū suoz exteriorum
claudere. et oēm trāsītū terre
naz affectionū excludere. et
solis desiderijs celestinz in
herere. Und̄ Isido. Mens
nra celest; est. et tūc orādo de
um b̄n cōtemplat. q̄ nullis
terrenis cur; aut erroribus
impedit. Qd̄ est p̄tra distra
ctos et cur; seculi occupatos.
q̄ de cordib; suis forū reruz
venaliū faciūt. et portas sen
suū suoz oīni negotio ape
riūt De q̄b; ij. Esdre. ij. Vi
di in iuda torcularia calcan
tes in sabbato et portantes
aceruos et onerātes sup̄ asi
nos vinū et yuas et fic^o. et om
ne onus inferētes in bierlm

in die sabbati. De hac scifi-
 catione dicit Exodi. xvj. Requies
 sabbati sacrificata est dño
 Et Leuiti. xxiij. Sex diebus
 facietis opus. dies septim⁹
 quia sabbati requies est voca-
 bit sanct⁹. Sanctificamini
 igitur hodie ut sitis cras a pra-
 uis cogitationibus immunes.
 Exodi. viij. Faciam mirabilem
 terram iesse in qua est plus me⁹
 ut non sint ibi musce. nec ca-
 nit muciat ibi. cras erit signum
 illud. Sanctificamini hodie
 ut sitis cras filij scitorum simi-
 les et coequales. Thob. viij.
 Sara surge et deprecemur do-
 minum hodie et cras et secundum
 cras. filij enim scitorum sumus. et
 non possumus ita coniungi si-
 cut gentes que ignorant deum.

Sanctificamini hodie ut si-
 tis cras sancte nouitatis ca-
 paces et mese celestis partici-
 pes. Exo. xvj. Vespere come-
 detis carnes et mane satura-
 bimini panibus. Et Num. xj.
 Sanctificamini. cras enim come-
 detis carnes. quia verbum caro
 factum est et habitabit in nobis.

Sanctificamini hodie ut si-
 tis cras vacantes et videtes
 et mirabilia dei contemplates
 Josue. iij. Sanctificamini cras
 enim faciet dominus inter vos

mirabilia. Et. luj. Regum. vij
 In tpe hoc cras modis simi-
 le statere vno erit. et duo mo-
 di statere vno in porta sama-
 rie etc. quod adaptet prudens
 negotiator.

In die natalis.

Verbum

caro factum est
 et habitabit in
 nobis Johis. i

Verbum dei christus est. De quo
 ps. Eructavit cor meum ver-
 bum bonum. Et Apocal. xix.
 Et qui sedebat super equum
 album. nomen eius erat verbum
 dei. Hoc verbum quatuor mo-
 dis habitat in nobis. per car-
 nis assumptionem. per virtutum
 et gratiarum distributionem. per
 cordis leticiam et iubilationem.
 per sacramentorum participa-
 tionem. Unde Iesus. Per car-
 nem. per virtutes. per spirituales.
 Cordis leticiam. per sacramenta
 salutis. De prima inhabi-
 tatione. que est per carnis assu-
 mptionem. Apocal. xix. Ecce ta-
 bernaculum dei cum hominibus. et ha-
 bitabit cum eis. Per taberna-
 culum dei accipere debemus vite-
 rum virginalem. de quo christus pcedens
 tanquam sponsus de thalamo s.
 nouus homo in hunc mundum no-